

גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק ד', פס' א'-י"א
נושא היחידה: מלחמת ישראל ופלישתים באפק - המערכה

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

בפרק זה נלמד על התגשמות נבואות הפורענות אשר אמר ה': במלחמה שנערכה בין ישראל לבין הפלישתים – הביאו ישראל את ארון ה'. אך עקב ההפסד במלחמה, ארון ה' נלקח בשבי, רבים מישראל מתו, וביניהם חפני ופנחס.

פתיחה:

המורה יפתח את השיעור כשדרן ברדיו (ניתן להביא מיקרופון צעצוע או להשתמש ביד):
 "לכל המאזינים, שלום ובוקר טוב! הנה החדשות מרדיו קול שילה, ותחילה עיקרן.
 כפי שפרסמנו בימים האחרונים, ישראל נערכו למלחמה למול הפלישתים, וברגעים אלו ממש מתרחשת לחימה קשה ביותר. אנו רואים כי הפלישתים פוגעים פעם אחר פעם בלוחמי ישראל, ורבים מתים בקרב...אולם זוהי רק המערכה הראשונה. מה יקרה במלחמה? האם ישראל ינצחו או יפסידו? כתבנו מהשטח מוסר כי עליכם לקרוא את פרק ד', וכך תדעו מה ארע. קריאה נעימה."

לימוד הפסוקים:

קריאת פס' א'-יא

לאחר קריאת הפסוקים, יכתוב המורה על הלוח את השאלות שאת התשובות עליהן ימצאו התלמידים בפסוקים:

- מהן תוצאות המלחמה הראשונה? (א'-ב)-
- מי התכנסו ומהי העצה שהציעו? (ג'-ד)-
- מהי תגובת הפלישתים (ה'-ט)-
- מהן תוצאות המלחמה השנייה (י'-יא)-

← המורה ינחה את התלמידים לקרוא בשקט שוב את הפסוקים ולאתר את התשובה לכל אחת מהשאלות שנכתבו על הלוח.

לשיקול דעת המורה, על פי כיתתו – האם לעשות דוגמה יחד/ האם לכתוב באילו פסוקים מופיע כל נושא/ האם לענות על הכול במליאה הכיתתית.

לאחר שהתלמידים סיימו לכתוב, יש לשמוע את תשובותיהם, ובמקביל לתת הרחבה והבנה של הדברים:

1. תוצאות המלחמה הראשונה (א'-ב)- עם ישראל הפסידו, ומתו 4000 איש.

← המורה יראה במפה היכן ממוקמת אפק המזוהה כתל אפק הסמוך לראש העין (אנטיפטרוס), וכן את "אבן העזר" הסמוכה לה.

(ניתן להקרין בכיתה: <http://www.hatanakh.com/map?t=2&b=7&c=3>)

מפה נוספת מצורפת בהרחבות).

2. הכינוס והעצה (ג'-ד')- המורה ישאל: כיצד צריכים לנהוג אדם או קבוצה שנכשלו בדבר

מסוים?

לדוגמה- מישהו איחר את האוטובוס/ נכשל במבחן/ נשרפה לו העוגה/ קבוצת כדורגל שהפסידה במשחק.

מה הדבר הנכון לעשות לאחר מכן?

המורה ישמע את תשובות התלמידים, ואם יש צורך, יכוונם ויסכם: לאחר כישלון, יש לשבת ולחשוב מדוע דבר כזה אירע וכיצד ניתן להשתפר ולהשתדל לעתיד כדי שזה לא יקרה שוב.

בדיוק כך עושים גם עם ישראל. הם מתכנסים, והזקנים שואלים: "למה נגפנו היום ה' לפני פלישתים"?

שאלה חשובה ומצוינת.

ומה ראיתם במשימה שעשיתם, שהייתה העצה שלהם בעקבות כך?

להביא את ארון ה' אל המחנה. (כדאי לרשום זאת על הלוח באופן של שאלה ותשובה, כדי לראות בבירור מול העיניים שאין קשר בין השאלה לתשובה, ובמקום לענות באופן אמיתי על השאלה הנכונה, הם ניסו לתת מענה חיצוני וטכני.)

← המורה יאמר: תארו לכם שאתם הלוחמים של עם ישראל. אנו עושים כעת הצבעה האם להביא את ארון ה' אל המחנה.

כל מי שבעד – להצביע!

כל מי שמתנגד – להצביע!

המורה יפנה לתלמידים מהקבוצות השונות:

מדוע? מה הסיבה שאתם בעד?

מדוע? מה הסיבה שאתם נגד?

← המורה יערוך טבלה ובה יופיעו הסיבות בעד ונגד ההצעה.

סביר להניח כי יעלו מן התלמידים טענות, שהארון מהווה שמירה, שהוא יעלה את מורל העם, ושכך הקב"ה איתם במחנה.

ולעומת זאת, יעלו טענות כנגד, כי זה מסכן את הארון, וכי עליהם להתחזק במעשים טובים ולא לסמוך על הארון.

אם יש צורך במהלך הדיון- המורה ינחה וישאל את התלמידים:

מה הייתה השאלה ששאלו הזקנים? האם התשובה על כך תואמת? האם הסיבה שהם הפסידו, היא משום שארון ה' לא היה איתם?

3. תגובת הפלישתים (ה'-ט')- מה עושים ישראל כאשר מגיע הארון? מריעים "תרועה

גדולה". מה הכוונה? מאיפה אנו מכירים את המושג "תרועה"? מתפילת ראש השנה,

בתקיעת השופר.

הפלישתים שומעים את התרועה, הרעש וההמולה. הם רואים כי ישנה התרגשות גדולה

במחנה ישראל. למה זה גורם להם? לפחד גדול.

← המורה יבקש מהתלמידים לאתר מילים וביטויים המבטאים פחד ובהלה: "ויראו" (לשון

יראה ופחד), "אוי לנו כי לא היתה כזאת אתמול שלשום", "אוי לנו מי יצילנו", מזכירים את

אשר עשה ה' למצרים.

ומה הם מחליטים בעקבות כך? להתחזק ולהילחם בעוצמה כדי שלא יהפכו להיות עבדים.

(ניתן לראות גם בכך את יד ה' בדבר, כי הארון שהיה אמור להחליש את הפלישתים ולגרום להם לרפיון, בסופו של דבר הוא זה שגרם להם להתחזק עוד יותר ולהילחם בעוצמה, משום שרצון ה' היה שהם אלו שינצחו במלחמה.)

4. תוצאות המלחמה השנייה (י'-י"א) - הפסד עצום לעם ישראל:
 - א. "וינגף ישראל" - ערים ושטחים נפלו בידי הפלישתים.
 - ב. "ויפול מישראל שלושים אלף רגלי" - נהרגים חיילים רבים.
 - ג. "ארון האלוקים נלקח".
 - ד. "ושני בני עלי מתו" - חפני ופנחס נהרגו במלחמה.

← המורה ישאל את התלמידים:

מדוע עם ישראל הפסידו במלחמה? הרי הם עשו "חשבון נפש" אחרי המלחמה הראשונה ושאלו את עצמם מהי הסיבה שבגללה הפסידו...?
המורה ישמע את תשובות התלמידים, ויחדד:
כיצד קרוי הארון בפס' ה'? ארון ברית ה'
מתוך כך: מה תפקידו של הארון? (מקום השראת שכינה. המקום שממנו ה' מדבר אל בני ישראל, ועליהם מוטל לשמוע)

מהי ברית? קשר וחובה דו-צדדיים. ברית מבטאת קשר עמוק, חיבור, נאמנות.
האם עם ישראל והכוהנים בשילה ביטאו נאמנות לה' בהתנהגותם? האם הם שמעו בקול ה'?
← חשוב לחדד את הטעות של בני ישראל, המתעלמים ומזניחים את החובה שלהם ואת הברית, אך שולחים להביא את הארון כאילו בעצם הימצאו הוא מהווה שמירה והגנה.
ניתן להביא כמשל, מישהו שמדבר בצורה לא נעימה לחברים שלו והוא עצוב מאוד על כך שאף אחד לא רוצה לשחק אתו. הוא הולך למישהו שנותן לו קמע מיוחד "סגולה לחברים". האם הקמע הוא זה שיעזור לו? ודאי שלא! עליו לשפר את התנהגותו!
הארון אמנם הובא אל המחנה, אך השכינה, התוכן הרוחני, לא באה יחד איתו.

סיכום וסיום:

לאחר המערכה הראשונה שבה הפסידו ישראל, שאלו הזקנים מהי הסיבה לדבר. אולם במקום לתת על כך תשובה פנימית, הוחלט להביא את ארון ה' להגנה. אך מכיוון שעם ישראל לא היו ראויים להגנה זו - הפלישתים גברו עליהם וניצחו אותם במלחמה. ארון ברית ה' נלקח, רבים מהעם מתו, וביניהם חפני ופנחס.
המורה ישאל את התלמידים: תראו לי בפנטומימה כיצד אתם הייתם מגיבים לו הייתם שומעים את הבשורה הזו? סביר להניח כי התלמידים ישימו יד על האוזניים/ הפנים.

המורה יאמר להם להישאר כך, תוך כדי שהוא יקריא את הפסוק שלמדנו בפרק הקודם:

"הִנֵּה אֲנִי עֹשֶׂה דְבַר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּל־שְׁמַעוֹ תִּצְלֶינָה שְׁתֵּי אַזְנוֹי" (ג', י"א)

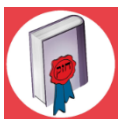
הצעות להמחשה:

שדרן רדיו - פתיח למלחמה

מפה - למיקום המלחמה

הצבעה - האם להביא את ארון ה' או לא

פנטומימה קלה - להמחשת דברי הנבואה

מסרים והפנמה:

- א. כאשר קורה הפסד וכישלון – יש לבדוק מדוע דבר זה קרה על מנת ליצור שינוי.
- ב. תיקון צריך להיות תיקון פנימי, אמיתי, ולא מענה טכני ומנותק מהלב.
- ג. נבואת ה' היא נבואת אמת שמתגשמת בפועל.

הרחבות:

- א. מיקום המלחמה במפת ארץ ישראל:

- ב. מפה של קרב אבן העזר מאתר מט"ח:

<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=17217>

ג. מבט על תל אפק ממעוף הציפור מאתר רשות הטבע והגנים:

<https://www.youtube.com/watch?v=w4feaOdvVyM&feature=youtu.be>